

091
428

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЙ МЕРОСИ
THE CULTURAL LEGACY OF UZBEKISTAN
КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ УЗБЕКИСТАНА

РОССИЯ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ШАРК
ҚЎЛЁЗМАЛАРИ ИНСТИТУТИ ТЎПЛАМИ
(Санкт-Петербург)

THE COLLECTION OF THE INSTITUTE OF ORIENTAL
MANUSCRIPTS OF THE RUSSIAN ACADEMY OF SCIENCES
(St. Petersburg)

СОБРАНИЕ ИНСТИТУТА ВОСТОЧНЫХ
РУКОПИСЕЙ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
(Санкт-Петербург)

091
428

-4280-

ЎЗБЕКИСТОН МАДАНИЙ МЕРОСИ

THE CULTURAL LEGACY OF UZBEKISTAN
КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ УЗБЕКИСТАНА

РОССИЯ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ШАРҚ
ҚЎЛЁЗМАЛАРИ ИНСТИТУТИ ТЎПЛАМИ

(САНКТ-ПЕТЕРБУРГ, РОССИЯ)

THE COLLECTION OF THE INSTITUTE OF ORIENTAL
MANUSCRIPTS OF THE RUSSIAN ACADEMY OF SCIENCES

(SAINT PETERSBURG, RUSSIA)

СОБРАНИЕ ИНСТИТУТА ВОСТОЧНЫХ
РУКОПИСЕЙ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК

(САНКТ-ПЕТЕРБУРГ, РОССИЯ)

VII

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

«SILK ROAD MEDIA» • «EAST STAR MEDIA»

TOSHKENT • 2020

Халқаро мақом санъати анжумани.
Шаҳрисабз ш.

The Maqom Art International Forum.
Shahrisabz.

Международный форум искусства
мақома. г. Шаҳрисабз.

Халқаро бахшичилик санъати фестивали. Термиз ш.
The International Bakhshi Art Festival in Termez.
Международный фестиваль искусства бахши. г. Термиз.

Халқаро хунармандчилик фестивали. Кўкон ш.
The International Handicrafters Festival in Kokand.
Международный фестиваль народно-прикладного искусства.
г. Коканд.

ичида маданий ҳаётнинг кўплаб соҳаларида, шунингдек, жамиятда рўй бераётган ижобий ўзгаришларга халқаро ҳамжамият эътиборини жалб қилиш борасида сезиларли натижаларга эришилди.

Бугун мамлакатимиз жаҳонга юз тутмоқда. Бу сиёсат қўшни давлатлар билан муносабатларда, сайёҳлик соҳаси ва гуманитар соҳаларда кўзга ташланади. Жамият ҳаётининг ҳар томонлама янгилалиши фуқаролик жамиятининг фаоллашувида олиб келади, бу эса миллий уйғониш, ўз тарихи ва маданиятини англашдан бошланади.

Ушбу икки муҳим омил – халқаро майдонда очиқлик сиёсати ва ижтимоий фаол кучларнинг вужудга келиши мамлакатимиз ҳаётида янги, ажойиб воқеалар – «Ўзбекистон маданий мероси жаҳон тўпламларида» мультимедиа лойиҳасининг пайдо бўлишига олиб келди. Жамоат, нодавлат ва халқаро ташкилотлар, ижтимоий аҳамиятли талбиркорлик унинг ташаббускорлари бўдилар.

Михаил Пиотровский,
Давлат Эрмитажи
директори (Россия):

«Қадимги тарих ва маданият – ҳозирги дунёда хотиранинг бир тўлкинидир. Ушбу Лойиҳа фуқароларнинг ташаббускорлиги, натижарат ва маданий муассасаларнинг ёрқин комбинациясини топа билди. Бу маданий концепцияга оид ёдгорликлар қандай йиғилгани, қандай чоп этилгани, одамлар бутун дунёда мавжуд бўлган маданий меросга қай даражада ғамхўрлик қилаётганига ёрқин бир мисолдир».

Лойиҳа асоси ушбу қадимий ўлкада яратилган, аммо баъзи бир ҳолатлар сабаб ҳозирда чет элда – Россия давлати ва Европа мамлакатлари, Осиё, Америка, Африкадаги турли музейлар ва шахсий тўпламларда сақланаётган Ўзбекистон маданий мероси дурдоналарини каталоглаштириш ва биллишига йўналтирилган. Булар археологик артефактлар, ноёб миниатюраларга эга ноҳир қўлёзмалар, турли хил амалий санъат буюмларидир. Бу каби вазифаларни ҳали дунёнинг бирон бир мамлақати ўз олдига қўймаган. Инчунун, маданий мерос ҳақида тўлиқ маълумот йиғиш унинг чинакам аҳамиятини баҳолаш имконини беради.

Лойиҳа бутун дунё бўйлаб кенг халқаро илмий алоқаларни ўрнатилиши назарда тутади. Унинг фаол ютуқлари хорижда тобора тан олинмоқда. Олдимизда энг йирик музей ва кутубхоналар, шахсий коллекциялар эшиклари очилмоқда. Ҳар бир янги қадам билан биз билгим йўлида олға оқилаймиз.

Тўпланган материаллар китоб-альбом шаклида нашр этилади. Уларнинг ҳар бири маълум бир хорижий тўпламда ёки бирор бир мамлакат тўпламларидаги Ўзбекистон моддий ва маънавий меросига бағишланган. Нашрлардан жаҳон миқёсида тан олинган дурдона асарлар, шунингдек, кенг жамоатчилик ва мутахассисларга унчалик маъ-

«Ўзбекистон маданий мероси жаҳон тўпламларида» туркумидаги китоб-альбомлар.

Book-albums of the series "Cultural Legacy of Uzbekistan in World Collections".

Книги-альбомы серии «Культурное наследие Узбекистана в собраниях мира».

«Моддий ва номоддий меросни асраш; долзарб муаммолар ва уларни ҳал этиш йўллари» халқаро конференцияси. Самарқанд ш., 2019 й.

International Conference "Preservation of tangible and intangible cultural heritage: current issues and strategies to resolve them". Samarkand, 2019.

Международная конференция «Сохранение материального и нематериального наследия: актуальные проблемы и стратегии их решения», г. Самарканд, 2019 г.

лум бўлмаган ёки умуман номатлум намуналар ўрни олган. Матн уч тилда – ўзбек, инглиз ва рус тилларида берилган бўлиб, имкон қадар кенг китобхонлар аудиториясини қамраб олиш мақсад қилинган.

«Ўзбекистон маданий мероси жаҳон тўпламларида» лойиҳаси мультимедиа эканлигини ҳисобга олиб, нашр этилган китоб-альбомлар матнига қўшимча равишда махсус тайёрланган видеофильм дисклари илова қилинган. Лойиҳанинг суратга олиш гуруҳи тўпламлари китоб саҳифаларида акс этган мамлакатлар ва музейларда фильмлар устида иш олиб бормоқда.

Шу билан бирга, Ўзбекистон ноширлик амалиётида биринчи марта китоб-альбомларда китобхонга тўплам ёки маълум бир мавзу ҳақида қўшимча визуал маълумотларни олиш имконини берадиган кенгайтирилган вокелик услубидан фойдаланилди. Планшет ёки смартфон ёрдамида махсус белгиларни сканерлаш орқали экранда объектнинг 3D-форматидаги модели, шунингдек, тегишли видео пайдо бўлади. Бундай янгиликлар ўсиб келаётган ёш авлоднинг кенг доирасини илмий-оммабон адабиётларга жалб қилиш имконини беради.

Лойиҳа нашр-ахборот фаолияти билан чекланиб қолмайди. Бугунги кунда у ўз ишидаги ёндашувлар уйғунлигини акс эттирувчи бир нечта янги йўналишларни бирлаштиради. Кенг қўламли нашриёт дастуридан ташқари, фильмлар ва телевизион дастурлар яратилишти, хал-

Одри Азуле, ЮНЕСКО Бош директори:

«Мерос – бу бизнинг авлодларимиз ва жамиятимиз ўртасидаги боғлиқлик. Бу келажак авлодларга етказилиши, бутун дунё билан бўлиши керак бўлган нарсадир. Бу умуминсоний мерос бўлиб, биз қон-қонимизда буни ҳис қиламиз, шунинг учун биз ушбу меросни асраб-авайлашда барча савий-ҳаракатларни амалга оширишимиз керак. Бу нафақат Ўзбекистон, балки бутун инсоният учун муҳимдир».

«Ўзбекистон маданий мероси – халқлар ва мамлакатлар ўртасидаги мулоқотга йўл» I халқаро илмий-маданий конгресси қатнашчилари. Самарқанд ш., 2017 й.

Participants of the First International Scientific and Cultural Congress "Cultural Heritage of Uzbekistan – the Path to Dialogue between Peoples and Countries". Samarkand, 2017.

Участники I международного научно-культурного конгресса «Культурное наследие Узбекистана – путь к диалогу между народами и странами», г. Самарканд, 2017 г.

қаро конгресслар, медиа тадбирлар ўтказилмоқда, янги гоялар ва йўналишлар ишлаб чиқилмоқда. Мисол учун, «Ўзбекистон обидаларидаги битиклар» серияси аллақачон халқаро миқёсда тан олинган, ҳозирда эса «Ўзбекистон фан ва маданияти олимлар асарларида» нашр сериясини чоп этиш режалаштирилган бўлиб, бу йўналиш илгари яратилган, аммо илм-фан учун жуда катта қизиқиш касб этган, ҳозиргача ноёб ҳисобланган монографиялар қайта нашр этилишини кўзда тутди. Шунингдек, «Ўзбекистон археологик ёдгорликлари картографияси», «Ўзбекистон архитектура ёдгорликлари картографияси», «Ўзбекистон маҳаллалари» лойиҳаларини ҳам алоҳида таъкидлаш жоиз. «Ўзбекистон ёзма ёдгорликларининг 100 дурдонаси» йўналиши доирасида тадқиқотчиларга осон бўлиши учун илмий ва бадий нуктаи назардан жуда қадрли қўлёзмаларнинг факсимиллари нашр этилмоқда.

Умуман олганда, «Ўзбекистон маданий мероси жаҳон тўпламларида» лойиҳасини Янги Ўзбекистоннинг таъриф қўғози деб аташ мумкин. Бу фуқаролик жамияти, жамоат, давлат ва халқаро ташкилотлар, ижтимоий аҳамиятли тадбиркорлик, оммавий ахборот воситалари ва дунёнинг турли мамлакатларидаги олимларнинг савий-ҳаракатлари бирлашуви маърифат ва таълим соҳаларида мисли қўрилмаган натижаларга эришишига ёрқин мисолдир. Унинг фаолияти ўз гояси ва қўламига кўра нафақат мамлакатимиз, балки дунё миқёсида ҳам ноёбдир. Халқаро экспертларнинг таъкидлашига кўра, Ўзбекистоннинг бундай кенг қўламли каталоглаштириш ва маданий меросни оммалаштириш борасидаги тажрибаси дунёнинг бошқа давлатлари учун намунадир.

Дунё илмий ҳамжамиятининг қўмағисиз ишимиз давомида олға ҳаракатлана олмасдик. Фаолияти мамлакатимиз билан боғлиқ бўлган етакчи тадқиқотчилар, музей ходимлари ва коллекционерлар бизнинг ҳамкорликка бўлган мурожаатларимизга хайрихоҳлик кўрсатдилар. Қисқа вақт ичида Ўзбекистон тарихи ва маданиятини ўрганишга жалб